

2. Кримінальне право (Особлива частина): підручник за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. Київ: ВД «Дакор», 2013. 780 с.
3. Нагачевська Ю.С. Кримінально-правова характеристика торгівлі жінками з метою сексуальної експлуатації. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2014. Вип. 4. С. 241–253.
4. Андрусів Г. В., Андрушко П. П., Лихова С. Я. Кримінальне право України. Особлива частина: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 1999. 896 с.
5. Мельник М.І., Хавронюк М.І. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. Київ: Юрид. думка, 2009. 1236 с.
6. Авдеева Е.В. Механизм уголовно-правового регулирования свободы личности: дисс. канд. юрид. наук: 12.00.08. Иркутск, 2013. С. 113.
7. 1986 Бозано против Франции. Библиотека документов по правам человека. URL: <http://hrlib.kz/wp-content/uploads/2016/07/1986-Бозано-противФранции>.
8. Справа «Х проти Сполученого Королівства». Ліга. Закон: прав. портал. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SO0812.html
9. Орлеан А. М. Об'єкт незаконної торгівлі людьми та місце цього злочину в структурі Особливої частини Кримінального кодексу України. Вісник Університету внутрішніх справ. 2001. Спецвип. С. 110–114.
10. Назарова І. С. Свобода – воля. Культура мови на щодень: інформаційно-довідкова система. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine8-20.pd>
11. Падафет Ю. Г. Гідність людини як ключова державно управлінська цінність. Теорія та практика державного управління. 2014. Вип. 2. С. 29–35.

«КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»

Дідик В.В.,
*здобувачка вищої освіти 3 курсу 1 групи
відділення підготовки студентів денної
форми навчання інституту права та безпеки
м. Одеса*

Кулик Л.М.,
*к.ю.н., доцент, доцент кафедри
кримінального права та кримінології,
Одеського державного університету
внутрішніх справ
м. Одеса*

Проблема колабораціонізму сьогодні набула особливого значення в Україні, враховуючи тривалу окупацію частини суверенних територій держави, що відбувається з початку протистояння російській агресії. Із

запровадженням воєнного стану виникла необхідність введення до Кримінального кодексу України нової статті 111-1, яка передбачає відповідальність за колабораційну діяльність. У сучасній редакції ця стаття містить 8 частин та Примітку з 4 пунктами [1]. Це вказує на спробу законодавця здійснити таким чином доволі глибоку диференціацію кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність.

Відповідні кримінально-протиправні діяння потребують детального розслідування та доказової бази, щоб правильно встановити вину особи, яка здійснює колабораційну діяльність. Безумовно, все вищезазначене впливає на з'ясування особливостей складу колабораційної діяльності як одного із багатоскладових наративів в умовах воєнного періоду в Україні.

Для кримінально-правового аналізу, в першу чергу, потрібно визначити поняття колабораціонізму, адже, зацікавленість юристів такою кримінальною новелою, в першу чергу, викликана тим, що більшість дослідників визначає колабораціонізм як провину та зраду, а інші – як вимушений крок та умову виживання населення на окупованій території. Зокрема, вчений І. Дерейко визначає колабораційну діяльність як добровільну співпрацю окремих груп та прошарків населення окупованих територій з окупантами [2, с. 528]. На думку Я. Грицака, колабораціонізм є співпрацею населення завойованих держав з окупаційним режимом. Він виокремлює наступні його види: ідеологічний, вимушений та добровільний [3, с. 360].

В свою чергу, В. Горобець зауважив, що не кожен акт такої взаємодії повинен тягти негативні правові наслідки або навіть викликати осуд, з боку населення. Фахівець в галузі кримінального права зазначає, що вимушене співробітництво з ворогом, спрямоване на стратегію виживання на побутовому рівні, потрібно протиставляти умисній дії, яка спрямована в інтересах окупанта на шкоду своєму народові та державі. Тому, з огляду на те, що колабораційна діяльність може бути вимушена, а саме в нормі статті 111-1 КК України повинна бути вказівка на умисність дій або ж виокремити в ч. 9 ст. 111-1 КК України особливий вид звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з вимушеністю [4, с. 56 - 74].

На нашу думку, колабораціонізм – це складне соціально-психологічне явище добровільної вмотивованої співпраці з окупантом у політичній, соціальній, культурній, військовій та економічних сферах життя, що підриває основи забезпечення національної безпеки України.

Аналіз наукових праць у відповідній сфері надав можливість виокремити певні ознаки, які притаманні колабораційній діяльності: а) така діяльність має місце лише під час окупації; б) кримінально протиправна дія може бути як добровільною, так і вимушеною.

Об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого статтею 111-1 КК України є забезпечення національної безпеки. Під нею слід розуміти стан захищеності суверенітету та територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз. Слід зауважити, що ч. 8 ст. 111-1 КК України є

наявний додатковий безпосередній об'єкт, а саме життя та здоров'я особи та право власності.

Об'єктивна сторона характеризується різними діяннями, зважаючи, що для кожної з восьми частин статті, передбачений окремий склад кримінального правопорушення. Зазначимо, що деякі діяння, є доволі частими в судовій практиці:

- публічне заперечення громадянином України здійснення збройної агресії проти України;
- публічні заклики громадянином України до підтримки рішень та/або дій держави-агресора(ч. 1 ст. 111-1 КК України);
- організація та проведення заходів політичного характеру, здійснення інформаційної діяльності у співпраці з державою-агресором та/або його окупаційною адміністрацією, спрямованих на підтримку держави-агресора (ч. 6 ст. 111-1 КК України) [5].

Суб'єктом кримінального правопорушення можуть бути не тільки громадяни України, а інші особи, іноземці чи особи без громадянства, які проживають на території України і під час воєнного стану співпрацюють з агресором та заподіюють шкоду державі чи державності.

Суб'єктивна сторона характеризується прямим та непрямим умислом. У ряді складів кримінального правопорушення, що передбачено ч.2, 5 і 7 ст. 111-1 КК України, важливе місце займає добровільність. А у частині складів правопорушень для правильної кримінально-правової кваліфікації дій має значення мета: за ч. 3 – мета пропаганди; за ч. 6 – мета організації та проведення заходів та(або) саме активної участі в них задля підтримки держави-агресора або уникнення нею відповідальності за збройну агресію проти України[6].

Отже, проаналізувавши все вищезазначене, можна стверджувати, що колабораційна діяльність стає новим викликом для науковців, влади та суспільства. Влада має забезпечити прозорість та публічність системи покарань за колабораційну діяльність. Науковці мають у подальшому здійснювати теоретичне та емпіричне дослідження цієї специфічної кримінально-правової норми. А суспільство повинно вирішити дві проблеми. Сутність першої полягає в індивідуальній відповідальності винних у колабораційній діяльності за скоєнні правопорушення, а друга – проблема майбутнього співіснування з колаборантами в державі.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 111-1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 13.10.2023).
2. Дерейко І. Колабораціонізм, поняття. Енциклопедія історії України: Т. 4. НАН України Інститут історії України. Київ: Наукова думка, 2007. 528 с.

3. Грицак Я. Нариси історії України: формування модерної української нації XIX-XX ст. Київ. 1996. 360 с.

4. Горобець В. Співпраця з ворогом як вимушена модель поведінки та стратегія виживання. *Військово історичний меридіан. Електронний науковий фаховий журнал*. Вип. 3 (21). Національний музей історії України у Другій світовій війні. Меморіальний комплекс, Ін-т історії України НАН України. К., 2018. 56-74 с.

5. Юридична газета online. Всеукраїнське професійне юридичне видання. 13.04.2022. URL: <https://yur-gazeta.com/> (дата звернення: 13.10.2023)

6. Примаченко О. Колабораціонізм існує у кожній війні і боротьба з ним є обов'язковою складовою перемоги – голова Касаційного кримінального суду. URL: <https://racurs.ua/ua/3032-bud-yakyy-biznes-pid-okupaciiu-pidpadaie-pid-vyznachennya-kolaboraciyi-z-vorogom-zakon.html> (дата звернення: 13.10.2023).

«ЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ЗАКОННОСТІ В СИСТЕМІ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧИХ ЗАСАД ВИПРАВЛЕННЯ ЗАСУДЖЕНИХ В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ УКРАЇНИ»

*Долгов А.Г.,
аспірант,
Класичного приватного університету
м. Запоріжжя*

*Науковий керівник:
Шкута О.О.,
д.ю.н., професор, завідувач
кафедри професійних та спеціальних
дисциплін Херсонського факультету
Одеського державного університету
внутрішніх справ
м. Одеса*

В основі будь-яких суспільно-правових явищ лежать певні принципи, які відображають політичну і соціально-економічну природу державного устрою, закономірності розвитку суспільства, визначають політику держави в усіх сферах громадського життя, зокрема у сфері боротьби зі злочинністю.

Кримінально-виконавче право ґрунтується на засадах концентрованого відображення практики виконання покарань. Принципи кримінально-виконавчого права синтезують, узагальнюють уявлення, знання і поняття про сутність процесу виконання – відбування покарання. Вони об'єктивно зумовлені практикою виконання покарання й розроблені з урахуванням досягнень науки кримінально-виконавчого права. Принципи кримінально-виконавчого права, відображаючи сутність виконання покарань, є орієнтиром